

Konferencia a regionális innovációról

Pannon Egyetem, Veszprém, 2008. június 23.

A Magyar Tudományos Akadémia–Pannon Egyetem–Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Regionális Innovációs és Fejlesztési Hálózati Kutatócsoportja 2008. június 23-án konferenciát rendezett a regionális innovációról a Pannon Egyetemen.¹

Az első előadást *Illés Iván*, a Regionális Kutatások Központjának (RKK) tudományos tanácsadója tartotta „Innovációk” a területfejlesztésben címmel. Ebben hat szakaszra bontotta a magyarországi területfejlesztési politika történetét. Az első szakaszban a 20. század elején a kárpátaljai, illetve székelyföldi területeket fejlesztették. A második szakaszban a két világháború között meginduló Alföld, falu- és tanyaprogram segítségével lehetővé vált a monokultúrás gabonatermelés átalakítása, valamint fásításra, utak és bekötőutak építésére került sor. Magyarországon a második világháborút követően a területfejlesztési politikában teljesen átvették a szovjet példát a nehézipar erőltetett fejlesztésével. Ezzel párhuzamosan vidéken olyan háború előtt indított programok folytatódtak, mint a villamosítás, a bekötőutak, kultúrházak építése, illetve tanyaközpontok létrehozása. Az átfogó területfejlesztés gondolata először 1956 után, a negyedik szakaszban merült fel. Az Alföld iparosítása alacsony képzettségű, illetve képzetlen munkaerőtömegekkel, infrastruktúra nélkül valósult meg. 1968 után megindult a decentralizált területfejlesztés: korlátozták és kitelepítették a budapesti ipar jelentős részét. A rendszerváltozáskor, az 1990 utáni első években háttérbe szorult a területfejlesztési politika, az egyes területek közötti különbségek drámaian megnövekedtek.

Illés Iván a rendszerváltástól napjainkig terjedő időszakon mint hatodik szakaszon belül a területfejlesztés négy rövidebb időszakát különböztette meg. Az elsőt *tűzoltókor*-szaknak (1990–1992) nevezte, mivel ezt – nem lévén sem kialakult rendszer, sem felelős kormányzati szerv – az *ad hoc* programok, támogatások jellemezték. A második korszak az úgynevezett *gáz*korszak (1993–1995), amikor az elmaradott és szegény régiók településein a földgázellátás kiépítését tűzték ki célul, de ez a törekvés kudarcba fulladt. A *hazai területfejlesztési rendszer* kiépítése 1996-tól 2003-ig tartott. 1996-ban megszületett az első területfejlesztési törvény Magyarországon. Országos, regionális és megyei fejlesztési tanácsok jöttek létre. A területi támogatások kiegyenlítődek, mivel valamennyi megyének és régióknak pénzt kellett juttatni. Közigazgatási régiók létrehozására azonban nem került sor. A kormányváltások során létrejövő újabb pénzalapok, támogatási konstrukciók zavart okoztak a területfejlesztésben. Végül az utolsó időszak 2004-ben kezdődött: ez az *Európai Unió* regionális rendszerébe való beépülés korszaka. Még ezt megelőzően az Európai Bizottság erősen szorgalmazta a decentralizációt, a regionális intézmények létrejöttét. 2001 közepétől azonban előtérbe került a támogatások koncentrált kezelése egyetlen regionális program létrehozásával.

*Balogh Tamás*nak, a Polinvent műszaki igazgatójának, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Innovációs és K+F főosztálya korábbi vezetőjének előadása a ma-

¹ A konferencián elhangzott előadásokat az MTA–PE–BME Regionális Innovációs és Fejlesztési Hálózati Kutatócsoportja külön kötetben jelenti meg.

gyarországi innovációpolitika 1991 és 2007 közötti fejlesztési irányait és prioritásait mutatta be. Az előadásban felhasznált két mutató: a teljes @K + F-ráfordítás Magyarországon a GDP arányában (GERD/GDP), valamint a vállalati kutatók-fejlesztők számának alakulása. A vizsgált időszakot öt szakaszra osztotta fel: új struktúrák átmeneti áldozatokkal (1992–1996), erőgyűjtés és új kezdeményezések (1996–1999), erős állami tudománypolitika (2000–2002), források helyett kedvező szabályozás (2002–2004), erősödő vállalati innováció (2005–2007). Az első szakaszt csökkenő állami és vállalati ráfordítások, kedvezőtlen jogi környezet és nemzetközi nyitás jellemezte. Sor került a felsőoktatás átalakítására, az ipari kutatóintézetek leépítésére, illetve megszüntetésére. 1993-ban alakították ki a kormány innovációs politikáját. A második időszakban az innovációs politika versenyképességre gyakorolt hatása a programok sokoldalúsága ellenére csekély volt a kritikus tömegnél alacsonyabb források miatt. A harmadik szakaszban megnövekedtek az állami ráfordítások, nőtt a K + F-adókedvezmény, kooperációs kutatóközpontok jöttek létre, és életre hívták a nemzeti kutatás-nyilvántartási rendszert is. A következő időszakban a kedvező szabályozás hatására (2004-ben megszületett az innovációs törvény, elkülönített állami pénzalap, önálló kormányhivatal és önálló K + F-pályázatkezelő jött létre) megerősödött a regionális innováció. Végül az utolsó szakaszban létrejöttek a regionális egyetemi tudásközpontok, meghatározóbbá vált a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium szerepe, valamint jelentősen megnövekedtek a vállalati K + F-ráfordítások.

Pogátsa Zoltán és Szívós Mihály Új növekedési trendek a budapesti és északnyugat-magyarországi gazdasági régióban című előadása szerint a magyar gazdasági növekedés motorja nem annyira kelet–nyugati dichotómiában, mint inkább a főváros–város–rurális kistérség hármasságon belül azonosítható. A vizsgált térség integrálódása a globális gazdaságba továbbra is az alacsony hozzáadott értékű termelési fázisokkal jellemezhető, bár némi javulás tetten érhető e téren. A tőkevonzás nagyon fontos tényezői a nagyvárosok, de mindenekelőtt Budapest, amelynek kiemelkedő növekedési ütemét és tőkevonzási erejét a kialakult sugaras autópálya-rendszer még inkább megerősítette. A tőkevonzás szempontjából kutatásaik alapján a leglényegesebb a jó közlekedés, az adókedvezmény, a fővároshoz való viszonylagos közelség.

Bakács András, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium innovációs és K + F főosztályának vezetője A magyar kutatóhálózatok lehetőségei a tudás és innovációs hálózatokban című előadásában ismertette az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) tervezett működési rendjét, misszióját, jelentőségét.

Gál Zoltán, az MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézetének tudományos főmunkatársa A régió tudásbázisai – egy uniós felmérés tanulságai című előadásában kiemelte, hogy a régiók teljesítményét és versenyképességét az egyetemek és a vállalatok térben kiegyensúlyozott hálózati együttműködése, a helyi tudásbázisok és az innovációs potenciál kihasználása erősítené, de ma még az alacsony pályázati aktivitás, stagnáló kisvállalkozói innovativitás a jellemző. Gál Zoltán bemutatta a régió egyetemeinek (Pécsi TE, Kaposvári Egyetem) a nemzeti és a regionális tudástranszferben betöltött szerepét, valamint a régió innovációs intézményrendszerébe történő integrálódását. A fő problémát az okozza, hogy az egyetemek kutatási profiljai nem illeszkednek a helyi gazdasági ágazati szerkezetbe. Az előadó kitért a változó egyetem–ipar kapcsolatok motivációira, valamint bemutatta a kutató és vállalkozó egyetem modelljét.

Grosz András az MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézetének tudományos munkatársa Innovációorientált gazdaság a Nyugat-Dunántúlon – álom vagy realitás? című előadása a régió innovációhoz kapcsolódó szereplőiről és azok rendszeréről szólt. A bevezetésben az előadó a duális gazdasági folyamatok bemutatásával igazolta a nyugat-dunántúli régió innovációalapú fejlődésének szükségességét. Ismertette azokat a törekvéseket, amelyek e dualitást próbálják feloldani, és bemutatta a vállalkozások konk-

rét innovációs mutatóit és tevékenységeit. A szerző felvázolta a regionális innovációs rendszer hatékonyságát és eredményességét befolyásoló tényezőket. A regionális innovációs pályázatok pozitívan hatnak, a decentralizáció hiánya, az allokációs anomáliák, az adminisztratív és a bürokratikus gátak, a koordináció és az összehangoltság hiánya azonban nehezítik az előrelépést.

Csuka Gyöngyi–Szívós Mihály–Kovács Bernadett

Csuka Gyöngyi az MTA–PE–BME Regionális Innovációs és Fejlesztési Hálózati Kutatócsoportjának tudományos segédmunkatársa.

Kovács Bernadett az MTA–PE–BME Regionális Innovációs és Fejlesztési Hálózati Kutatócsoportjának ügyviteli alkalmazottja.

Szívós Mihály az MTA–PE–BME Regionális Innovációs és Fejlesztési Hálózati Kutatócsoportjának tudományos főmunkatársa.

Közgazdasági Szemle

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a Közgazdasági Szemlét ___ példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: _____

Címe: _____

A kézbesítés helye: _____

Az előfizetési díjat csekken fizetem.

Az előfizetési díjat pénzüintézeti átutalással egyenlítem ki.

Előfizetési díj egy évre 24 000 Ft fél évre: 12 000 Ft

_____ dátum

_____ aláírás

Megrendelhető levélben: Magyar Posta Rt. 1900 Budapest; faxon: 303-3440;
e-mailben: hirlapelofizetes@posta.hu